

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 1203/06

בפני : כבוד השופטת א' פרוקצ'יה
כבוד השופטת מ' נאור
כבוד השופטת א' חיות

העותרים : 1. ועד הורי תלמידי בית ספר אלמנארה בעכו
2. אידריס חתחות
3. לינא דאהר
4. נדין עבד
5. עבד נאורוז
6. עאמר מאלכ
7. אחמד עודה
8. אליטאר : עמותה לקידום תרבותי וחברתי - עכו
9. עדאלה-המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי
בישראל

נגד

המשיבים : 1. עיריית עכו
2. משרד החינוך

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרים : עו"ד עביר בכר

בשם המשיבים : עו"ד אמיר אילאיל

פסק-דין

השופטת א' פרוקצ'יה:

1. עניינה של עתירה זו בטענות העותרים בדבר קיומם של ליקויים בטיחותיים בבית הספר "אלמנארה" שבעכו. מדובר בבית ספר חדש שנבנה בשנת 2004 כבית ספר לחינוך ממלכתי יסודי ערבי.

2. בשנת 1999 התקיימה התדיינות משפטית שנסבה על ליקויים בטיחותיים בבית הספר "אלאמל" שבעיר עכו. בעקבות התדיינות משפטית זו הוחלט על הקמתו של בית ספר יסודי ממלכתי-ערבי נוסף בעיר, ובחודש מאי 2004 החל לפעול בעכו בית הספר "אלמנארה", הוא בית הספר נשוא עתירה זו (להלן: בית הספר).

העותר 1 הינו ועד הורי תלמידי בית הספר; העותרים 2-6 הינם תלמידים הלומדים בבית הספר; העותר 7 הינו חבר מועצת העיר עכו; העותרת 8 הינה עמותה העוסקת בפיתוח תרבותי וחברתי בעכו; העותר 9 הוא ארגון עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל. את עתירתם הפנו העותרים כנגד עיריית עכו, היא המשיבה 1, וכנגד משרד החינוך, המשיב 2.

טענות העותרים

3. בעתירה נטען כי בבית הספר נתגלתה שורה של ליקויי בטיחות חמורים. על פי העתירה, אלה עיקרי הליקויים: בשטח בית הספר לא מותקנות ברזיות למי שתייה והספקת מי השתייה נעשית באמצעות ברזיות הנמצאות בתאי השירותים, באופן הגורם לצפיפות במקום וכרוך בסכנה תברואתית. שלושה מתקני מים (קולרים) אשר הוצבו בתוך מבנה בית הספר, הוסרו לאחר שהתברר כי הם אינם בטיחותיים. כן טענו העותרים כי שלוש החצרות שבבית הספר אינן בטיחותיות, בין היתר, כיוון שהן לא מוצללות, שהמעקה בהן אינו תקני, שהמרצפות בהן מסנוורות ומחליקות, ושמונחים בהן מנועי מזגנים אשר עלולים להוביל לפגיעה בתלמידים. העותרים טענו עוד כי במדרגות הפנימיות בבית הספר קיימים מספר ליקויים בטיחותיים - במהלך המדרגות ישנו חלון עגול שאינו מסורג, מעקה המדרגות מחליק ולא מותקנים במדרגות פסים למניעת החלקה. כן נטען כי דרך הגישה לבית הספר משמשת גם כאזור חניה של עובדי שני בתי ספר, כי בחלק מהדלתות בבית הספר לא מותקנים מגינים מפני פגיעה באצבעות התלמידים, כי בחלק מחלונות בית הספר הוסרו מגבילי פתיחת החלונות, כי קיימים שקעי חשמל חשופים בבית הספר, כי מבנה השערים במגרש הספורט יוצר סכנה לפגיעה באצבעות התלמידים, וכי קיימת צנרת מים על השביל באחת מן הכניסות לבית הספר.

4. לטענת העותרים, המשיבים נושאים באחריות משותפת לתקינות מוסדות החינוך בעיר עכו בכלל, ובבית הספר "אלמנארה" בפרט. לטענתם, אי תיקון הליקויים הבטיחותיים מהווה הפרה של חובת המשיבים, המוטלת עליהם על פי דין, לדאוג לקיום זכויותיהם של העותרים לחינוך, לכבוד ולבטחון גופם ובריאותם. חובה זו מוטלת על המשיבים, כך לטענת העותרים, כנגזרת מחובתם לספק להם חינוך חובה חינם, כפי שנקבע בסעיף 7 לחוק לימוד חובה – תש"ט 1949. את החובה הקבועה באותה הוראה לדאוג ל"קיום מוסדות חינוך" יש לפרש ככוללת גם חובה לדאוג לכך שבבית ספר לא יימצאו מפגעים סביבתיים או בטיחותיים העלולים לסכן את שלומם ובריאותם של התלמידים. העותרים מציינים כי מחקרים שונים מלמדים שלמפגעים בטיחותיים בסביבת בית הספר ישנה השלכה על התרחשותן של תאונות, וכן על ארועי אלימות בבית הספר.

עוד טוענים העותרים כי המשיבים הפרו את חובתם לפעול במהירות הראויה לתיקון הליקויים כמצופה וכנדרש מרשויות מינהליות, הנדרשות לפעול בהגינות, בנאמנות ובסבירות. כמו כן הם טוענים כי למשיבים אחריות בנזיקין, ואף אחריות פלילית, לתיקון המפגעים בבית הספר, במסגרת חובת הזהירות המוטלת עליהם כלפי תלמידי בית הספר, ההורים, המורים וכלפי כל מי שפוקד את בית הספר.

טענות המשיבים

5. המשיבה 1 - העירייה טוענת בתגובתה לעתירה כי יש לבחון את המצב הקיים בכלל בתי הספר בעכו, והתמונה המצטיירת היא כי בתי ספר רבים באזור עכו טעונים שיפוץ ותיקונים ונדרשת תכנית כוללת לטיפול בליקויים שאינה מתבצעת בשל בעיות תקציב. העירייה כופרת בחלקים מרכזיים מן העובדות הנטענות בעתירה, ובכלל זה בטענה לפיה נשקפת סכנה לשלום התלמידים בבית הספר עקב קיום הליקויים.

6. יחד עם זאת, העירייה הצהירה כי היא מכירה באחריותה לתקינות המתקנים בבית הספר, והיא טוענת כי היא מטפלת בליקויים במסגרת סדרי הקדימויות והתקציבים הנתונים לה.

בתגובתה, התייחסה העירייה לליקויים אשר צוינו בעתירה ולאופן טיפולה בהם. כך למשל, ציינה העירייה כי בכוונתה לפעול על מנת למנוע את החנייה באזור הגישה לבית הספר, כי בכוונתה לבצע גידור של צנרת המים, כי הליקוי בדלתות בית הספר כבר טופל, וכי הליקוי שבחלונות בית הספר נמצא גם הוא בטיפול. כן ציינה כי הותקנו פסים כנגד החלקה במדרגות הפנימיות וכי בכוונתה להתקין גם כפתורים במעקה המדרגות, למניעת החלקה. לטענת העירייה, שקעי החשמל לגביהם נטען כי הם חשופים, הינם למעשה שקעי חשמל שאינם מחוברים ובכוונתה להתקין שילוט מתאים לכך. לעניין הברזיות בבית הספר ציינה העירייה, כי אף שאין מניעה לשתות מן המים המסופקים בחדרי השירותים, הותקנו ברזיות במיקום אשר נתבקש על ידי הנהלת בית הספר, ועוד לפני כן הוצבו בבית הספר שלושה מתקני מים (קולרים), אשר הוסרו על ידי הנהלת בית הספר. העירייה טענה כי על הנהלת בית הספר לאפשר את המשך הפעלת הקולרים לרווחת התלמידים, תוך שהיא מנחה ומחנכת אותם לשימוש בטיחותי בהם. העירייה טוענת כי לא תהיה לה אפשרות להתקין ברזיות נוספות, אלא אם יוקצה תקציב מיוחד לכך על ידי משרד החינוך. לעניין חצרות בית הספר טוענת העירייה, כי הן תואמות את ההוראות שניתנו בעת קבלת האישורים להקמת בית הספר ויחד עם זאת, תיבדק האפשרות לשיפור מרצפות החצרות וכן תותקן הצללה במרפסת הצפונית שבקומה העליונה. מעבר לכך, טוענת העירייה, כי בבית הספר ישנו אולם ספורט, אשר ניתן לעשות בו שימוש לצורך שהות ילדי בית הספר.

המשיב 2, משרד החינוך, טען בתגובתו לעתירה כי בהתאם להוראות הדין ולהתנהלות הנוהגת בין משרד החינוך לבין הרשויות המקומיות, האחריות לקיומם הפיזי של המבנים המשמשים לצורכי חינוך מוטלת על הרשות המקומית אשר בתחומה מצוי בית הספר. משכך, נטען כי דין העתירה, ככל שהיא נוגעת למשרד החינוך, להידחות. כן מציינ משרד החינוך כי בביקורות תברואתיות ובטיחותיות שנערכו בבית הספר נמצאו בו ליקויים שונים, אשר חלקם בלבד תוקן, ובכוונתו להמשיך ולעקוב אחר פעילות הרשות המקומית, כדי לוודא שיבוצעו תיקונים נוספים ובית הספר יובא למצב בטיחותי תקין ונאות.

התפתחות הדברים

7. לאחר הדיון בעתירה, ביקשנו את המשיבים לפעול לביצוע התיקונים הנדרשים בבית הספר, ולהגיש הודעות משלימות בהן תפורטנה הפעולות המתוכננות לתיקון הליקויים בבית הספר והתקדמותן. במספר הודעות משלימות שהוגשו מטעם העירייה, היא פירטה את הפעולות אשר בוצעו על ידה, וביניהן – התקנת מיגני אצבעות, התקנת סורגים בפתחי החלונות במדרגות, התקנת אלמנטים מונעי החלקה במדרגות, התקנת מגבילי פתיחת חלונות, ותיחום החנייה והפרדתה מדרך הגישה של התלמידים. כן פורטו הפעולות שמתוכננות להתבצע בהמשך העבודה.

במספר הודעות מעדכנות שהגיש משרד החינוך, פורטו ממצאיו לאחר ביקורות שערך בבית הספר. בהודעה המעדכנת האחרונה שהוגשה על ידו נטען כי ביום 26.3.07 נערכה ביקורת בבית הספר ודו"ח הביקורת, בו צוינו הליקויים אשר טרם הוסרו, הועבר לרשות המקומית. בין היתר, צוין בדו"ח זה כי הקולרים שנמצאו במסדרונות פורקו בשל סכנת החלקה, ואין בנמצא קולרים נמוכים, לשימוש תלמידים מכיתות א'-ב'. כן צוין כי טרם הוסר הליקוי בעניין הריצוף בגגוני בית הספר, שהינו מחליק ומסנוור, כי קיים צורך בהגבהת המעקה במסדרונות בית הספר וכי קיים צורך בחיזוק ובהוספת מעצורים למעקים, למניעת החלקה.

לאחר ההודעה המעדכנת האחרונה שהוגשה על ידי משרד החינוך מיום 1.4.07, הגישה העירייה ביום 29.4.07 הודעה נוספת מטעמה. בהודעה זו פירטה את המשך העבודות המתבצעות לתיקון הליקויים בבית הספר, בהתייחס, בין היתר, לממצאי הביקורות שנערכו בו. בהודעה ציינה העירייה כי מותקנים בבית הספר מתקנים הנותנים מענה מספיק להספקת מי שתייה, וכי בכוונתה להתקין מתקן נוסף בצמוד למגרש הכדורסל, על מנת לאפשר שתייה במהלך שיעורי הספורט. העירייה ציינה בהודעה זו כי המזגנים אשר מותקנים בבית הספר הינם תוספת אשר לא נכללה במפרט בעת תכנון בית הספר, והעירייה תשקול להסירם, במידה ומשרד החינוך יציב דרישה להתקנת גומחות מיוחדות למנועי המזגנים. כן צוין כי יבוצעו התיקונים

הנדרשים במעקות, ובכל מקרה לא קיימת סכנת החלקה, שכן קיימים עדיין ראשי מעקה המונעים זאת. בעניין גובה המעקה, טענה העירייה כי היות והוא עומד בתקן שנקבע, אין היא רואה מקום להגביה את המעקות. כן הודיעה העירייה כי צפוי להתבצע טיפול חלקי בנושא הריצוף ובנושא ההצללה.

הכרעה

8. הודעות העדכון אשר הגישו הצדדים מלמדות על כך כי עיקר הליקויים אשר נטען להם בעתירה זו טופלו על ידי המשיבים. חלק גדול מן הליקויים הוסר לחלוטין, ומיעוטם נותר עדיין בטיפולם של המשיבים, הצפוי להסתיים בזמן הקרוב. במצב דברים זה, העתירה מיצתה את עצמה, ואין עוד צורך להידרש לה.

אשר על כן, העתירה נדחית.

ניתן היום, ו' בתשרי תשס"ח (18.9.07).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט ת